

Vergaderjaar 2009–2010

30 080

Planlogische kernbeslissing Ruimte voor de rivier

Nr. 43

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATER-STAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 januari 2010

Tijdens het algemeen overleg over Ruimte voor de Rivier op 3 december 2009 (30 080, nr. 42) heb ik toegezegd u te informeren over de CPB beoordeling van het project IJsseldelta-Zuid bij Kampen.

Het kabinet heeft in september 2009 besloten bij te willen dragen aan de gecombineerde uitvoering van zomerbedverdieping in het kader van de PKB Ruimte voor de Rivier en een hoogwatergeul in het kader van het project IJsseldelta-Zuid. De aanleg van een hoogwatergeul bij Kampen is noodzakelijk bij een afvoer van 18 000 m³/s bij Lobith. In het project IJsseldelta-Zuid worden de hoogwatergeul, woningbouw, natuurontwikkeling, recreatie, infrastructuur en agrarische structuurversterking in samenhang gerealiseerd. Door de uitvoering van de zomerbedverdieping en de hoogwatergeul te combineren wordt geanticipeerd op hogere rivierafvoeren, wordt integrale gebiedsontwikkeling mogelijk gemaakt én kan werk met werk worden gemaakt.

Beoordeling CPB

Op 30 november 2009 heeft het CPB een rapport gepubliceerd dat een overzicht bevat van de beoordeling van de maatschappelijke kosten baten analyses die voor 16 Nota Ruimte projecten zijn uitgevoerd. De beoordelingen zijn uitgebracht in het kader van het besluitvormingsproces over de toekenning van Nota Ruimte middelen. De CPB beoordeling over IJsseldelta-Zuid is in april 2009 afgerond en door het kabinet betrokken bij de besluitvorming over IJsseldelta-Zuid.

Het CPB heeft de maatschappelijke kosten baten analyse van het project IJsseldelta-Zuid beoordeeld. Deze beoordeling is opgesteld vóórdat het alternatief waar het kabinet aan wil meewerken was uitgewerkt. Het CPB heeft het alternatief van een gecombineerde zomerbedverdieping en een hoogwatergeul met een gefaseerde aanleg daarom niet beoordeeld.

Het CPB adviseerde eerst zomerbedverdieping uit te voeren en een beslissing over de hoogwatergeul uit te stellen vanwege onzekerheden in de toekomst en de hoge investeringskosten.

Overwegingen bij de keuze van het kabinet

Tijdens het opstellen van de PKB Ruimte voor de Rivier is gebleken dat de aanleg van een hoogwatergeul bij Kampen, samen met enkele uiterwaardvergravingen en een dijkverlegging bij Noorddiep, noodzakelijk is bij een afvoer van 18 000 m³/s. Om die reden is een reservering opgenomen in de PKB.

De provincie Overijssel heeft in samenwerking met vele partijen de afgelopen jaren het plan IJsseldelta-Zuid uitgewerkt, omdat zij de hoogwatergeul graag met nieuwe natuur, bijzondere woningbouw, recreatie en infrastructuur (Hanzelijn en N50) wil combineren en zo de reservering om wil zetten in een concrete maatregel. Deze aanpak, waarin de veiligheidsopgave gecombineerd wordt met andere maatschappelijke opgaven sluit aan op de Nota Ruimte en de werkwijze die ik voor het Deltaprogramma bepleit. De integrale aanpak biedt ook financiële voordelen: de provincie Overijssel en de gemeente Kampen dragen ruim € 100 miljoen bij. Uit het Nota Ruimte budget is 22,4 m€ toegekend, waarmee het kabinet de wenselijkheid van de integrale gebiedsontwikkeling bevestigt.

Mede naar aanleiding van de beoordeling van het CPB is gekozen voor een gefaseerde aanpak. Eerst worden de dijken aangelegd in de periode 2013–2015, zodat zand uit de zomerbedverdieping kan worden gebruikt in de dijken. Dit levert een synergievoordeel op van ruim € 30 miljoen. De kunstwerken worden in de periode 2021–2023 aangelegd, waardoor het ontwerp kan worden afgestemd op de keuzes voor het IJsselmeerpeil en de normering voor waterveiligheid. Ook wordt bij de uitwerking van de hoogwatergeul op mijn verzoek rekening gehouden met flexibiliteit naar de toekomst.

Uit onderzoek van Verkeer en Waterstaat is gebleken dat het voor het Rijk circa € 68 miljoen¹ voordeliger is om de hoogwatergeul nu uit te voeren dan later een geul aan te leggen. Dit is het gevolg van synergievoordelen én de regionale bijdrage. Dit voordeel is niet zichtbaar in de MKBA en de beoordeling van het CPB.

Toekomstgericht bij hoger IJsselmeerpeil

Naar aanleiding van het uitkomen van het advies van de Deltacommissie heb ik onderzoek laten uitvoeren naar de mogelijke gevolgen van het advies van de Deltacommissie voor de hoogwatergeul bij Kampen. Dit heeft geleid tot het rapport «Toekomstvastheid van de hoogwatergeul in de IJsseldelta», dat in april 2009 is afgerond door de Waterdienst van Rijkswaterstaat. De definitieve onderzoeksresultaten zijn niet meer verwerkt in de beoordeling van het CPB.

Uit dit onderzoek is gebleken dat de geul ook bij een hoger IJsselmeerpeil tot maximaal 1,5 m een substantiële bijdrage levert aan waterstanddaling op de IJssel, tot zeker bovenstrooms van Zwolle. Bij het uitwerken van het ontwerp voor de hoogwatergeul wordt ook rekening gehouden met 1,5 m peilstijging.

Het rapport van de Waterdienst geeft aan dat bij een verhoging van het IJsselmeerpeil met meer dan 0,5 m drastische maatregelen nodig zijn in de monding van de IJssel, het Zwarte Water en de Vecht. Hiervoor zijn zes scenario's uitgewerkt. De hoogwatergeul blijkt geen belemmering te

¹ Uitgedrukt in netto contante waarde per 1/1/2009.

vormen voor dergelijke maatregelen en in drie van de zes scenario's zelfs complementair te zijn. In twee scenario's wordt uitgegaan van het omleiden van de IJssel via de hoogwatergeul.

In dat geval zou de hoogwatergeul fors verbreed moeten worden. Dit vinden de gemeente Kampen en de provincie Overijssel overigens zeer ongewenst. In één scenario wordt uitgegaan van integrale dijkversterking. De hoogwatergeul blijft dan bijdragen aan lagere waterstanden op de IJssel. Wel moet in dat geval mogelijk een deel van de dijken langs de hoogwatergeul worden aangepast.

Het CPB concludeerde dat het ontwerp van de hoogwatergeul niet «no-regret» is.

Het CPB lijkt daarmee «no-regret» te interpreteren als «in 1 keer goed». Dat wil zeggen dat het huidige ontwerp van de hoogwatergeul nu al voor alle denkbare toekomstige situaties zou moeten voldoen. Tijdens het opstellen van de PKB Ruimte voor de Rivier is «no-regret» echter gehanteerd als «in overeenstemming met de ingrepen die nodig zijn bij 18 000 m³/s», hetgeen voor de geul zeker geldt. Met andere woorden: er wordt, conform het Nationaal Waterplan, wel rekening gehouden met een mogelijke peilstijging van het IJsselmeer met maximaal 1,5 m. Dit betekent echter niet dat de hoogwatergeul nu al, zonder verdere ingrepen, geschikt moet zijn voor een peilstijging van 1,5 m. Bij het uitwerken van het ontwerp van de hoogwatergeul moet flexibiliteit naar de toekomst natuurlijk worden geborgd en moet de uitbreidbaarheid van dijken net als bij alle andere dijken zijn gegarandeerd.

Toekomstgericht bij nieuwe normering voor waterveiligheid

In 2011 zal het kabinet een principebesluit nemen over de nieuwe normering voor waterveiligheid. Het CPB benadrukt de mogelijkheid dat bij een verhoging van het veiligheidsniveau rondom Zwolle hogere eisen aan de hoogwatergeul zouden kunnen worden gesteld, hetgeen zou kunnen leiden tot de wens om de hoogwatergeul aan te passen. In het rapport van «Toekomstvastheid van de hoogwatergeul in de IJsseldelta» is geconcludeerd dat de geul ook bij een hoger veiligheidsniveau bijdraagt aan de veiligheid tussen Kampen en Zwolle.

Bij een eventuele verhoging van het veiligheidsniveau hebben we met de hoogwatergeul al een belangrijke stap gezet.

Anticiperen op de toekomst

Het kabinet kiest er gezien de omvang van de opgave voor de toekomst voor om waar mogelijk en kosteneffectief te anticiperen op een afvoer van 18 000 m³/s. De hoogwatergeul is daar een tastbaar voorbeeld van. Er ligt hier een unieke kans om de waterveiligheidsopgave te combineren met andere maatschappelijke belangen. Ook als we in de toekomst besluiten tot aanpassing van de normering en een hoger IJsselmeerpeil levert de hoogwatergeul een belangrijke bijdrage aan de waterveiligheid langs de IJssel.

Ik verwacht begin 2011 een definitieve investeringsbeslissing te kunnen nemen en zal u tussentijds over de voortgang informeren bij de voortgangsrapportages over Ruimte voor de Rivier.

De staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat,
J. C. Huizinga-Heringa